

KATAR'IN TÜRK EKONOMİSİ VE DIŞ POLİTİKASINDAKİ YERİ⁺

Suat KARABULUT

ÖZET

16.7 trilyon dolarlık petrol ve gaz rezervleri ile ABD ve Rusya'dan sonra dünyada üçüncü büyük doğalgaz üreticisi Katar, 212 milyar dolarlık GSYİH, yüzde 6.2'lik ekonomik büyümesi, 98,814 dolarlık fert başına milli geliri ile bu finansal gücünü önemli bir siyasi araç olarak kullanarak bölgesel ve uluslararası etkinliğini arttırmaya çalışmaktadır.

Katar'ın Dünya'daki yatırımları ve varlıkları toplamı tahmini 115 milyar dolar olup 2000-2014 yıllarında Katar'dan Türkiye'ye gelen doğrudan yatırımların toplamı ise 2,323 milyar dolar olmuştur.

Katar ile Türkiye arasındaki politik ve ekonomik ilişkiler her geçen gün gelişmesine rağmen, Türkiye'nin Katar sermayesini yeterince çekememesinin sebepleri analiz edilerek çözüme yönelik stratejiler ve politikalar belirlenmiştir.

Bu makale, ulaşılan güncel bulgular, Etki Analizi, Analitik Araştırma ve yöntemleri ve elde edilen anket sonuçları, Benchmarking ve SWOT Analizi ile değerlendirilerek hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Siyasal Ekonomi, Sermaye Hareketliliği, Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları, Devlet Yatırım Fonları, Katar Fonları, Katar Yatırım Otoritesi, Ulusal Katar Vizyonu, Sukuk*

THE IMPORTANCE OF QATAR IN ECONOMY AND FOREIGN POLICY OF TURKEY

ABSTRACT

Qatar has the world's third largest natural gas reserves after United States of America and Russia with its 16.7 trillion dollars oil and gas reserves. It has 212 billion dollars gross domestic product(GDP), 6.2 percent economic growth and 98.814 \$ per capita income. By using its financial power, Qatar aims to improve its regional and international efficiency as an important political tool.

Qatar's total investment and wealth assets in the world is estimated at 115 billion dollars and the direct investment amount from Qatar to Turkey in the 2000-2014 year was 2.323 billion dollars.

This article analyzes reasons of why Turkey has not attracted sufficient Qatari capital despite of significant growth in economic and political relations between Qatar and Turkey and specifies solution based strategies and policy regarding this issue by evaluating survey results with analytical research, Impact Analysis, Benchmarking and SWOT Analysis methods.

Keywords: *Political Economy, Capital Mobility, Foreign Direct Investment, Public Investment Fund, Qatar funds, Qatar Investment Authority, National Qatar Vision, Sukuk*

⁺ Bu makale "Marmara Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü İktisat Politikaları ana bilim dalında "Katar- Türkiye İlişkileri ve Sermaye Hareketleri" doktora tezi çalışmaları kapsamında hazırlanmıştır.

GİRİŞ

Dünya'daki bir çok ülke, 16.7 trilyon dolarlık petrol ve gaz rezervleri ile ABD ve Rusya'dan sonra dünyada üçüncü büyük doğalgaz üreticisi, 212 milyar dolarlık GSYİH sahibi Katar ile işbirliği yapmak ve ülkesine çekmek için adeta yarışmaktadır.

Katar ve Türkiye, bölgesel, tarihi ve kültürel yakınlığı yanında, 2010'lu yıllardan itibaren bölgedeki siyasi gelişmeler üzerinde yakın işbirliği içinde olmuştur. Suriye, Mısır, Filistin ve Gazze gibi konularda mevcut Türkiye hükümetinin ve Katar'ın politikaları büyük ölçüde örtüşmektedir.

Bu pozitif konuma rağmen, Katar sermayesinin dünyadaki ve Türkiye'deki yatırımlarını karşıladığımızda Türkiye'nin Katar sermayesinden yeterince pay alamadığını gözlemlemekteyiz.

Bu makale 'de, Türkiye'nin Katar ile politik ve ekonomik ilişkilerini analiz ederek, çözüme yönelik stratejiler ve politikalar belirlemek için aşağıdaki metodoloji ve ekonomik modellerden yararlanıldı.

1. Katar ile Türkiye arasındaki politik ve ekonomik ilişkilere ait alt birimler üzerindeki kısa, orta ve uzun vadedeki muhtelif etkileri **"Etki Analizi" modeliyle** ele alınarak;
 - a. Ülkeler arasındaki kamu politikaları, regülasyon, yatırım vd. parasal veya parasal olmayan ekonomik yapıyı etkileyecek Doğrudan (Direct), Dolaylı (Indirect) şeklinde ortaya konmuştur.
 - b. Katar'ın 2000-2014 yılları arasındaki ekonomik ve sosyal yapısına ve ilişkilere yönelik bilgilerin organize edilerek bir arada gösterilmesine çalışılmıştır.
 - c. Farklı kaynaklardan elde edilen veriler tutarlı bir bütünü oluşturacak şekilde bir araya getirilerek ülkedeki sosyo ekonomik yapının durağan bir resmi ortaya konmuştur.
 - d. Katar ve Türkiye arasındaki politik ve ekonomik ilişkiler ve sermaye hareketleri ele alınırken, Katar'ın ve Türkiye'nin kâr ve fayda maksimizasyonu belirlenmeye çalışılmıştır.
 - e. İstikrarlı koşullar altında çözüme yönelik, İç ve dış şoklara karşı politikalar politikalar tasarlanmıştır.
 - f. Ülkeler arasındaki tarihsel gelişim süreçlerinin etkisi analiz edilmiştir.
 - g. Geleceğe yönelik alternatif politika paketlerinin ekonomi üzerindeki etkileri hakkında öngörüler belirlenmiştir.
 - h. Yol haritaları oluşturulmuş ve karşılaştırmalar yapılmıştır.
2. **Analitik araştırma yöntemiyle;** Türkiye-Katar ülkelerinin politik ve ekonomik ilişkilerinde gözlemlenen değişkenler arasındaki neden-sonuç bağlantıları belirlenerek, ulaşılan güncel bulgularla geleceğe ilişkin, geçerli,

- güvenilir ve tekrar elde edilebilir doğrulanmış bilgiler ortaya konmuştur. Analitik araştırma yöntemiyle;
- a. (2000-2014) yıllarında Katar ile Türkiye arasındaki ekonomik ve politik ilişkilerin boyutlarını belirlemek için öncelikle Katar'ın yer aldığı Körfez bölgesinin siyasi tarihlerini ve genel ekonomik yapısını, sermaye ve finansman potansiyellerini, yatırımlarını, bölgedeki ve dünyadaki etkinlikleri incelendi.
 - b. Katar'ın tarihi süreç içerisindeki oluşumu, coğrafi ve idari yapısı, bölgesel konumu, ulusal ve uluslararası politikaları, ekonomisi, finansal ve yatırım potansiyeli uluslararası geçerli kaynak ve verilerle ele alındı.
 - c. Türkiye ve Katar arasında politik ve ekonomik işbirliklerinin geliştirilmesi için öngörüler, disiplinler ve varsayımlar ülkelerin binlerce farklı koşullarına endeksli olduğundan dolayı öncelikli alanlara ve indekslere odaklanıldı.
 - d. Katar'da maliye, sermaye piyasaları, finansman enstrümanları, finansmanın ve yatırımların öncelikli alanları ve uygulama yöntemleri, dış ticaret politikaları makroekonomik disiplinlerle değerlendirildi.
 - e. Türkiye ve Katar otoritelerine yönelik makro-ekonomik politikalar belirlenirken ülkelerin kaynakları, gelişme düzeyi, kalkınma stratejisi, siyasal-etnik ve sosyo-kültürel tercihleri analiz edilerek, bölgenin ve ülkelerin kendine özgü koşullarına uygun bir politika seti oluşturulmaya çalışıldı.
3. **Adam Smith'in "Mutlak Üstünlük Teorisini"** Katar ve Türkiye ilişkilerine uyarlayarak, Katar'ın finansal üstünlüğü ile Türkiye'nin üretim, girişimcilik ve sosyo-politik ve jeo stratejik etkinliği birleştiğinde, her iki ülkeye sağlayacağı avantajlar belirlendi.
 4. **David Ricardo'nun "Karşılaştırmalı Üstünlük Teorisi"** kapsamında Katar-Türkiye ilişkilerinde, bölgelerin üstün olduğu politik ve ekonomik avantajlar karşılaştırıldı.
 5. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (The United Nations Conference on Trade and Development -**UNCTAD tarafından belirlenen "FDI Potansiyel Endeksi"**nde yer alan değişkenler baz alınarak, Katar-Türkiye arasındaki doğrudan sermaye girişlerinde tercih kriterleri değerlendirildi.
 6. Türkiye ve Katar arasında politik ve ekonomik işbirliklerinin geliştirilmesi için öngörüler, disiplinler ve varsayımlar ülkelerin binlerce farklı koşullarına endeksli olduğundan dolayı şartlara ve konjoktüre göre değişiklik göstermektedir.
 7. Türkiye ve Katar'da maliye, para, sermaye piyasaları, finansman enstrümanları, finansmanın ve yatırımların öncelikli alanları, uygulama yöntemleri ve dış ticaret politikalarından oluşan makroekonomik ortamlar ve kriterler, ülkeler arasındaki ilişkileri etkileyen faktörlerdendir.
 8. Türkiye ve Katar otoritelerine yönelik makro-ekonomik politikalar belirlenirken ülkelerin kaynakları, gelişme düzeyi, kalkınma stratejisi, siyasal,

ve sosyo-kültürel yapıları analiz edilerek, bölgenin kendine özgü koşullarına uygun politika seti oluşturulmaya çalışıldı.

9. Mali kaynakların sınırlar ötesi hareketlerinin açıklanmasında portfolyo dengesi teorisi kapsamında analizler yapıldı.
10. **Benchmarking yöntemiyle**; Körfez ülkeleri ve Katar, yurt dışında en fazla İngiltere’de yatırım yaptıklarından, İslami finansal enstrümanların en fazla işlem Londra sermaye piyasalarında olduğundan dolayı İngiltere ile Türkiye ve Katar’ın ekonomik değerleri karşılaştırıldı.

1. Katar’ın Konumu ve Siyasi Yapısı

Katar Osmanlı Projesi midir? Tezini öne süren Prof. Dr. Zekeriya Kurşun’un tespitlerine göre; Katar’ın asıl kurucusu olarak kabul edilen Şeyh Casim b. Thani 1878 yılından 1913 yılına kadar Osmanlı’nın Katar kaymakamı olarak iki büyük gücün arasında (Osmanlı Devleti ve İngiltere) siyaset yapmasını bilmiş. Osmanlı Devleti ile siyasi ve idari ilişkilerinde taviz vermeden İngilizler ile de kurduğu ticari ortaklıklar ile bölgenin en zengin inci tüccarları arasına girmiştir. Ölmeden önce de oğullarına İngilizlere karşı Osmanlı Devleti ile dayanışma içinde olmaları vasiyetinde bulunmuştur.¹

11.590 km² ‘ lik yüz ölçüme sahip olan Katar’ın toplam nüfusu 2.100.810 kişi olup yerli Katar’lılar ise sadece 278.000 kişidir. Nüfusun geri kalanı ise, Hindistan, Filipinler, Pakistan, Nepal gibi ülkelerden çalışmaya gelen insanlar ve ülkede ikamet eden diğer Arap ülkelerinin vatandaşlarından oluşmaktadır.²

2015 yılında fert başına milli geliri 98,814 dolar, GSYİH 212 milyar dolar, Ekonomik Büyümesi yüzde 6.2 olan Katar, finansal gücünü önemli bir siyasi araç olarak kullanarak bölgesel ve uluslararası etkinliğini arttırmaya çalışmaktadır. Katar’ın ekonomik gücü, ülkeyi “yumuşak güç” yapan önemli bir unsurdur.³

Sünni Arap ekseninde duruşu, Batı ile olan yakın ilişkileri, Ortadoğu coğrafyasındaki en etkili televizyon kanalı el-Cezire’ye sahip oluşu ve elindeki finansal kaynaklarıyla Katar, tek bir ülke ya da kutupla değil, farklı birçok ülke ve kutupla bir denge politikası gütmektedir.⁴

Katar, ABD ile çok yakın ilişkiler içerisinde olması ve bölge ülkelerinin iç işlerine doğrudan müdahale ettiği gerekçeleriyle zaman zaman komşularının tepkisiyle karşılaşsa da, başta Körfez ülkeleri olmak üzere, Arap ve Müslüman dünyasıyla

¹ Zekeriya Kurşun, Basra Körfezi’nde Osmanlı-İngiliz Çekişmesi, Katar’da Osmanlılar 1871-1916, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2004, s29

² Jure Snoj, Population of Qatar by nationality, 18 Aralık 2013, <http://www.bqdoha.com/2013/12/population-qatar> (erişim 11.05.2015)

³ Ataman Muhittin, Demir Gülşah Neslihan, Körfez Ülkelerinin Ortadoğu Politikası ve Arap Baharına Bakışları, SETA Analiz, Ekim 2012, s.17

⁴ Mınarlı Salih Emre, Katar’ın Çok Yönlü Dış Politikası ve Yeni Ortadoğu, Akademik Perspektif, Aralık 2013 s.7

ilişkilerini sıcak tutmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda Katar, Arap ve İslam ülkeleri arasındaki dayanışmayı sağlamak, devletler arasındaki sorunların barışçıl yollarla çözüme kavuşturulması için bölgesel ve küresel örgütlerin çalışmalarını desteklemekte, Körfez İşbirliği Konseyi(KİK), İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) , Arap Birliği gibi organizasyonlara tavrı koyabilmektedir.⁵

Katar, Arap isyanlarının başlamasının ardından son yıllarda benimsediği tarafsız arabuluculuk rolünü terk ederek bölgesel meselelerde taraf olma yolunu benimsemiştir.⁶

Amerika Birleşik Devletleri'ne bağlı Merkez Komutanlığı (U.S. Central Command-CENTCOM)'un önemli bir üssünü Katar'da konuşlandırması ile⁷ Katar, bir yandan ABD ile yakın ilişkiler kurarken, bir yandan da ortak bir doğalgaz karteli oluşturma ihtimalini göz önünde bulundurarak İran ve Rusya ile ilişkilerine önem vermektedir. Katar, gazını Körfez'de İran ile birlikte ortak havzadan çekiyor.⁸

Son dönemlerde Katar'ın İran ile yakın ilişkiler kurmasında etkili olan bir diğer etken de Katar'da önemli bir Şii nüfusunun bulunmasıdır. Suriye krizi iki ülke ilişkilerini olumsuz etkiledi. Bölgede artan Sünni-Şii gerilimi ileride ilişkileri daha da gerebilir. Bu bağlamda Katar açısından İran, uyanık olunması gereken komşu

⁵Ataman, Demir Agm, s. 18.

⁶ Ahmet Kalaycı, "El-Cezire Televizyonu'nun Ortadoğu Üzerindeki Etkileri", Genç Orsam, 20 Mayıs 2011, www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=1903, (3 Kasım 2013)

⁷U.S. Central Command -CENTCOM'un <http://www.centcom.mil/en/about-centcom-ennternet> sitesinde yayınlanan haritaya göre CENTCOM'un sorumluluk alanındaki ülkeler ;Afganistan, Bahreyn, Mısır, İran, Irak, Ürdün, Kazakistan, Kuveyt, Kırgızistan, Lübnan, Umman, Pakistan, Katar, Suudi Arabistan, Suriye, Tacikistan, Türkmenistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Özbekistan , Yemen ve Katar'dır. Katar ABD Savunma Bakanlığı ile zengin yeraltı kaynaklarını korumak, bölgedeki diğer devletlerden ve İran'dan olası karasal ve füze saldırılarına karşı savunmak için Aralık 2013 yılında 10 yıllık savunma işbirliği ve 11 milyar dolarlık silah ve hava savunma sistemleri alımları için anlaşma imzaladı. Katar'daki ABD askeri tesisler için 457.000.000 dolarlık yatırım yapıldı. Diğer taraftan 6.3 milyar avroluk bir anlaşma ile Fransa'dan 24 adet Rafael tipi savaş uçağı almıştır. Katar'ın mevcut silah envanterinin yaklaşık yüzde 80'ni Fransa sağlamıştır. Ortadoğu'da Bahreyn'den sonra ikinci en küçük (11,800 kişilik) askeri gücü olan Katar silahlı kuvvetleri ABD işbirliği ve desteği ile eğitilmektedir.(*)

(*) Relations Christopher M. Blanchard, Specialist in Middle Eastern Affairs, Qatar: Background and U.S. CRS Report, Congressional Research Service 7-5700 , 04 Kasım 2014, sf.4 <https://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL31718.pdf> (erişim 1.04.2015)

⁸Ali Oğuz Diriöz, "Katar'ın Çok Yönlü Dış Politikası", Ortadoğu Analiz, Mart 2009, Cilt:1, Sayı:3, s.62

ülke konumunda olduğundan, Tahran'ın askerî gücünü topraklarındaki ABD üssü ile bir nevi dengeliyor.⁹

Şeyh Tamim Bin Hamad El Thani 2013 yılında iktidara gelince, Katar'ın diplomasi tarzı da başta Mısır, Irak ve Suriye olmak üzere ciddi biçimde değişikliğe uğradı. Katar'lı karar mercileri, Ortadoğu'daki tüm taraflarla diyalog içinde olunması ve hiçbir grubun siyaset sahnesi dışında bırakılmamasını öngören bir açık kapı politikası benimsemiş durumda. Yeni Katar yönetimi iç işlerine daha fazla önem verir hale geldi.

Ulusal Katar Vizyonu-2030 (UKV), kültür ve gelenekleri ile modernleşme ve ekonomik büyüme arasındaki dengeyi kurmak için uzun süreli ekonomik ve sosyal dönüşümlerinin stratejik planlamalarını yapmaktadır.

Katar, UKV kalkınma hedeflerini 2030 yılına kadar hayata geçirmeyi amaçlamakta, 2022 FIFA Dünya Kupası başta olmak üzere, önemli uluslararası spor turnuvalarına ev sahipliği yapmaya hazırlanmaktadır.¹⁰

2022 FIFA Dünya Futbol Kupası için 2010-2020 yıllarında yaklaşık 150 milyar dolarlık yatırım yapacak. Bunun %43'ü altyapı, kalanı sağlık ve eğitim sektörleri için kullanılacağı belirtilmiştir. Bu miktarın 75 milyar dolarının büyük enerji projelerine harcanması öngörülmektedir.

II Katar'ın Ekonomik Yapısı

II.1.Katar'ın Genel Ekonomik Göstergeleri

Katar'ın ekonomik profili, son 5 yılı (2010-2014 arası) baz alarak Dünya Bankası, IMF, CIA, Katar Ekonomi Bakanlığı, Katar Merkez Bankası güncel verilerinden yararlanarak aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.^{11 12 13 14 15 16 17 18}

⁹ Katar ile Ortadoğu-Türkiye ve diğer ülkeler arasındaki ilişkiyi analiz etmek için aşağıdaki linki inceleyebilirsiniz. <http://www.amerikaninsesi.com/contentinfographics/ortadoğu-nun-karmasik-iliskileri/1753518.html?layout=1>

¹⁰ Relations Christopher M. Blanchard, sf.1-3

¹¹ Afrika, Asya, Avrupa ve Amerika'da 127 ülke için ekonomik analizler yapan Focus Economics'den alınmıştır. <http://www.focus-economics.com/countries/qatar> (erişim 09.04.2015)

¹² Ekonomi Bakanlığı T.C. Doha Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği

Katar Ülke Raporundan alınmış olup The Economist Intelligence Unit'ten derlenmiştir

¹³ OPEC verileri, http://www.opec.org/opec_web/en/about_us/168.htm (erişim 15.05.2015)

¹⁴ International Monetary Fund verileri. <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2015/pr15151.htm>

(Erişim tarihi: 15.04.2015)

¹⁵ Qatar Economy 2015, 2015 CIA WORLD kaynakları 20 Haziran 2014, http://www.theodora.com/wfbcurent/qatar/qatar_economy.html (erişim 09.04.2015)

II.2.Katar Ekonomik Göstergelerinin Analizi;

	2010	2011	2012	2013	2014
1-Nüfus (milyon kişi)	1.6	1.7	1.8	2.0	2.2
2-Kişi başına GSYİH (ABD Doları)	76,397	99,376	103,545	99,368	94,757
3-GSYH (milyar dolar)	125	170	190	203	212
4-Ekonomik Büyüme (GSYH, yıllık % değişim)	16.7	13.0	6.0	6.3	6.2.
5-Sanayi Üretimi (yıllık % değişim)	23.4	13.9	4.0	3.4	3.1.
6-İşsizlik oranı	0.4	0.6	0.5	0.5	-
7- Borç (GSYH' nın %) Dünya sıralaması: 120	38.4	34.5	36.0	32.1	31.5.
8--Para (yıllık % değişim)	23.1	17.1	22.9	19.6	10.6.
9-Enflasyon Oranı (TÜFE yıllık % değişim) Dünya sıralaması: 115	-2.4	1.9	1.9	3.1	3.0.
10-Faiz Oranı (%)	5.50	4.50	4.50	4.50	4.50.
11-Döviz Kuru (1 ABD Doları=1QR)	3.64	3.64	3.64	3.64	3.64.
12-Cari İşlemler Hesabı (GSYH' nın %)	13.6	28.4	32.8	30.8	25.9.
13-Cari İşlemler Dengesi (milyar dolar)	17.0	48.2	62.4	62.6	54.8.
14-Ticaret Dengesi (milyar dolar)	54.0	87.3	102	105	101.

¹⁶ http://www.photius.com/rankings/2015/economy/gdp_official_exchange_rate_2015_0.html (erişim 09.04.2015)

¹⁷ EIU, IMF, World Bank Ülke Raporu, <http://www.ekonomi.gov.tr/upload/B160FD2F-9379-082D-090953A5D908DDEB/KATAR.pdf> (erişim 09.04.2015)

¹⁸ <http://www.qcb.gov.qa/English/Publications/Statistics/Pages/EconomicIndicatos.aspx> (erişim 09.04.2015)

15-İhracat (milyar dolar)	74.9	114	133	137	132.
16-İthalat (milyar dolar)	20.9	26.9	30.8	31.5	31.1.
17-İhracat (yıllık değişim %)	56.1	52.5	16.3	2.9	-3.7.
18-İthalat (yıllık değişim%)	-6.8	28.6	14.3	2.3	-1.0.
19-Uluslararası Rezervler (milyon doları)	31.1	16.7	33.1	42.0	43.0
20-Bütçe fazlası/ GSYH % (Katar Merkez Bankası)	24,0	5,1	13,5	18,8	-
21-Gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımı (milyar dolar)	5,0	6,1	1,5	2,0	1,3.
22-Çıkan doğrudan yabancı sermaye yatırımı (milyar dolar)	3,0	6,0	2,0	8,0	-
23-Ülkeye gelen yabancı turist sayısı (milyon kişi) (Dünya Turizm Örgütü)	1,5	2,5	2,4	2,6	2,8.

1. Katar'ın nüfusu 2010,2011 ve 2012 yıllarında her yıl 100.000 kişi artmışken 2013 ve 2014 yıllarında her yıl 22.000 kişi artış göstermiştir. 2014 yılındaki 2,2 milyon kişilik nüfusu 2015 yılında 2.414.000 kişi (2015-IMF)olmuştur.¹⁹ 2022 FİFA olimpiyat hazırlıkları kapsamındaki yeni yatırımlar için istihdam artmıştır.
2. Kişi başına GSYİH 2010, 2011 ve 2012 yıllarında artan oranlarda yükselmiş, 2013 ve 2014 yıllarında her yıl 4.000'er dolar düşmüştür. Petrol-gaz fiyatlarını düşmesi sonucu GSYİH düşmüştür.2014 yılındaki 94,757 dolarlık kişi başına GSYİH 2015 yılında 143,532 dolar olmuştur.(2015-IMF)²⁰

¹⁹ TC Ekonomi Bakanlığı Katar Ülke raporu, http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/Katar?_afzLoop=108846310525635&_afzWindowMode=0&_afzWindowId=null#!%40%40%3F_afzWindowId%3Dnull%26_afzLoop%3D108846310525635%26_afzWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D18hu29ingl_125, (erişim 15.05.2015)

²⁰ TC Ekonomi Bakanlığı Katar Ülke raporu, <https://www.ekonomi.gov.tr/> (erişim 15.05.2015)

3. GSYH, 2010-2014 arası her yıl yükselen oranlarda artmıştır. Petrol-gaz fiyatlarını düşmesi sonucu 2014 yılındaki 212 milyar dolarlık GSYİH miktarı 2015 yılında 196,964 milyar dolara düşmüştür. (2015-IMF) ²¹
4. GSYH'deki yıllık değişime göre hesaplanan ekonomik büyüme oranları 2010 yılında yüzde 16,7 ile zirvede iken, 2011 yılında yüzde 13'e düşmüştür. 2012 ve 2014 yıllarında ise yıllık yüzde 6'larda kalmıştır. 2014 yılındaki 6,2'lik büyüme oranı 2015 yılında yüzde 7 olmuştur. (2015-IMF) ²². Katar, Tablo II.1'de belirtildiği gibi tüm KİK ülkelerinde en fazla büyüme oranlarına sahiptir.
5. Katar'da yıllık sanayi üretimi değişim oranı 2010 yılında yüzde 23.4 ile zirvede iken, 2011 yılında yüzde 13.9 olmuş 2012, 2013 ve 2014 yıllarında ise yıllık yüzde 4 ve 3'lere düşmüştür. Katar sanayisinin en büyük alanı olan petrol- gaz rafineri ve petrokimya tesislerinin büyük kısmı 2010 ve 2011 yıllarında yapılmış olmasından kaynaklandığı varsayılmaktadır.
6. Katar'da yüzde 0,4-0,6 arası işsizlik oranı dünyadaki en düşük oranlara sahiptir. Katar yaşam şartları itibariyle pahalı bir ülke olduğundan dolayı Katar'a gelen kişiler bir işte çalışanlardır. Çalışmayanlara oturma izni verilmemektedir.
7. Katar, yatırımlarının % 65-70'ini uluslararası piyasalardan kredi yoluyla finanse ettiğinden dolayı, son beş yılda yüzde 38-31 arası borçlanma oranı ile dünya sıralamasında 120.'dir.
8. Katar'ın Para rezervlerindeki yıllık değişim yüzdesi, 2010 yılından itibaren yüzde 23.1'den 2015 yılına kadar yüzde yıllık 10.6'ya düşmüştür.
9. Katar'da TÜFE'deki yıllık değişim yüzdesine göre enflasyon oranı 2010 yılından itibaren yüzde -2,4'den 2015 yılına kadar yıllık yüzde 3'e yükselmiştir. Dünya sıralamasında 115.dir
10. Katar bankalarındaki ortalama faiz oranları, son beş yıl itibariyle yıllık yüzde 5.50-4.50 arasındadır. Dünya sıralamasında 147.'dir
11. Katar'da döviz kuru 3.64 ile 1 ABD Doları=1QR stabildir. Son beş yılda bu oran değişmemiştir.
12. Katar'da Cari İşlemler Hesabı, 2010 yılında GSYH'nın yüzdesi 13.6 iken 2014 yılına kadar yüzde yıllık 25.9'a yükselmiştir.
13. Katar'da Cari İşlemler Dengesi, 2010 yılında 17 milyar dolar iken 2013 yılına kadar yıllık 62.6 milyar dolara yükselmiş, 2014 yılında 54.8 milyar dolara düşmüştür.
14. Katar'da Ticaret Dengesi, 2010 yılında 54.017 milyar dolar iken 2013 yılına kadar yıllık 105 milyar dolara yükselmiş, 2014 yılında 101 milyar dolara düşmüştür.
15. 17-Katar'da gerçekleşen İhracat, 2010 yılında 74.9 milyar dolar iken 2013 yılına kadar yıllık 137 milyar dolara yükselmiş, 2014 yılında 132 milyar dolara düşmüştür. İhracatın yıllık değişim oranı 2010 yılında yüzde 56.1

²¹ TC Ekonomi Bakanlığı Katar Ülke raporu, <https://www.ekonomi.gov.tr/>, (erişim 15.05.2015)

²² TC Ekonomi Bakanlığı Katar Ülke raporu, <https://www.ekonomi.gov.tr/>, (erişim 15.05.2015)

- iken, İhracat kalemleri olan petrol-gaz fiyatlarını düşmesi sonucu 2013 yılına göre 2014 ihracatı düştüğünden yıllık değişim oranı -3.7 olmuştur.
16. 18- Katar'a yapılan İthalat, 2010 yılında 20.9 milyar dolar iken 2014 yılına kadar yıllık 31.1 milyar dolara yükselmiştir. 2022 FİFA olimpiyat hazırlıkları kapsamındaki yeni yatırımlar için malzeme alımları da artmaktadır. Dolayısıyla İthalatın yıllık değişim oranı 2010 yılında yüzde -6.8 iken, 2011 yılında 28.6, 2014 yılında 2013 yılındaki ithalat miktarı ile aynı oranlarda olduğundan -1.0' de kalmıştır.
 17. Katar'ın uluslararası piyasalardaki rezervleri 2010 yılında 31.1 milyar dolar iken 2014 yılına kadar yıllık 43 milyar dolara yükselmiştir.
 18. Katar'ın Bütçe fazlası/ 2010 yılında GSYH yüzdesi 24,0 iken 2013 yılına kadar yıllık yüzde 18,8'e düşmüştür. Dünya sıralamasında 6.'dir.
 19. Katar'a gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımı 2010 yılında 5 milyar dolar iken 2012 yılında 6,1 milyar dolara yükselmiş, 2015 yılına kadar yıllık 1,5-2 milyar bandında seyretmiştir.
 20. Katar'dan çıkan doğrudan yabancı sermaye yatırımı 2010 yılında 3 milyar dolar iken 2013 yılında 8 milyar dolara yükselmiştir.
 21. Katar'a gelen yabancı turist sayısı 2010 yılında 1,5 milyon kişi iken 2012 yılında 2,5 milyon kişiye yükselmiş, 2015 yılına kadar yıllık 2,5-2,8 milyon kişi seviyelerindedir.
 22. Katar Merkez Bankası % 4.5'lik iskonto oranı ile dünya sıralamasında 73.'dür. (2013)
 23. Dar para stokunda 29.980.000.000 dolar ile Dünya sıralamasında 61.'dir. (31 Aralık 2013)
 24. Geniş para stokunda 136.000.000.000 dolar ile Dünya sıralamasında 50.'dir.(31 Aralık 2013)²³
 25. Yurtiçi kredi stoklarında 170.100.000.000 dolar ile Dünya sıralamasında 44.'dür. (31 Aralık 2013)
 26. Halka açık hisselerin piyasa değeri:126.400.000.000 dolar ile Dünya sıralamasında 36.'dır. (31 Aralık 2012) Menkul Kıymetler Piyasası Endeksi (puan) 12,286.0'dır.²⁴
 27. Toplam (kamu + özel) Dış Borçları toplamı, 2013 yılında 149,4 milyar dolar 2014 yılında 156,02 milyar dolar ile Dünya sıralamasında 37.'dir.²⁵

²³ Dar para Stoku (Stock of narrow Money), banka dışı finansal kurumlar, devlet ve yerel yönetimler, finansal olmayan kamu kuruluşlarının elinde ulusal para birimi cinsinden (banknot ve madeni paraların) vadesiz mevduat para toplam miktarı, Yarı para stoku(Stock of quasi Money),vadedli mevduat ve tasarruf miktarı, http://www.theodora.com/wfb/wfb2000/definitions.html#stock_direct_foreign_investment_abroad (erişim 09.04.2015)

²⁴ ²⁴ <http://www.qcb.gov.qa/English/Publications/Statistics/Pages/EconomicIndicatos.aspx> (erişim 09.04.2015)

²⁵ EIU, IMF, World Bank Ülke Raporu, <http://www.ekonomi.gov.tr/upload/B160FD2F-9379-082D-090953A5D908DDEB/KATAR.pdf> (erişim 09.04.2015)

28. Döviz ve altın rezervleri:40.090.000.000 dolar ile (31.12.2013)Dünya sıralamasında 45.'dir.
29. İhracat malları: Sivilaştırılmış doğal gaz (LNG), petrol ürünleri, gübre, çelik
30. En çok İhracat yapılan Ülkeler (2013):Japonya% 26,7, Güney Kore% 19, Hindistan% 12.1, Singapur% 5,7, Çin% 5.4
31. İthalat malları: Makine ve ulaşım ekipmanları gıda, kimyasallar
32. En çok İthalat yapılan ülkeler(2013):ABD% 14.2, BAE% 11.1, Suudi Arabistan % 8.6, İngiltere % 6.4, Japonya% 6, Çin% 4.8, Almanya% 4.7, İtalya% 4.4, Fransa% 4.4

II.3.Katar'ın Finansal Potansiyeli

Katar Yatırım Otoritesi (Qatar Invest Authority-QIA)'nin sahip olduğu petrol ve gaz kaynaklı ulusal servet fonu (Sovereign Wealth Funds- SWF) toplamı, 2014 yılında 256 milyar dolar ile dünyanın 9. en büyük fonu olmuştur.

Katar'daki tüm bankaların varlıkları toplamı 282.208.501,64 milyon dolar olup, Katar içi varlıkları 226.278.402,47 milyon dolar, Katar dışındaki varlıkları 55.930.050 milyon dolar'dır.²⁶ Bu verilerden, Katar bankalarının Katar dışındaki varlıklarının %25 olduğunu gözlemlemekteyiz.²⁷

Mayıs 2015 itibariyle Katar'da kullanılan toplam kredi miktarı 164.521.942,85 milyon dolardır. Katar dışında kullanılan toplam kredi miktarı 20.153.319,50 milyon dolar olmuştur.²⁸Verilerden anlaşıldığı üzere Katar'da kullanılan kredilerin %81'i Katar içinde ve Katar firmalarına kullanırılmıştır.

Londra merkezli risk danışmanlığı şirketi Z/Yen tarafından 2015 yılında yayınlanan dünya finansal merkezler ²⁹sıralamasında Katar, dünyada 30. ve Ortadoğu'da birinci sırada yer aldı. Bu sıralama ile Katar, Dubai (36.), Bahreyn (55.) ve Suudi Arabistan'ın (66.) önüne geçti.

2010 Eylül ayında yayınlanan The Global Financial Centres (GFC) indeksinde, Ortadoğu'daki 1 numaralı finansal merkez Katar seçildi. Dünya Bankası'nın "iş

²⁶ Katar Merkez Bankası verileri, Liabilities As At 2015/5, All Banks – All Branches Inside Qatar, <http://www.qcb.gov.qa/sitelists/BankMonthlyStatements/Lists/Banks%20Monthly%20Statement/Attachments/131/201505.htm> (erişim 21.06.2015)

²⁷Mayıs 2015 Katar Merkez Bankası verilerine göre Katar içi varlıkları Katar dışındaki varlıklara bölünerek hesaplanmıştır.

²⁸ Katar Merkez Bankası verileri, Tablo (44) - (105) Breakdown of Credit Facilities by Economic Sectors As At 2015/5, <http://www.qcb.gov.qa/sitelists/BankMonthlyStatements/Lists/Banks%20Monthly%20Statement/Attachments/131/201505.htm> (erişim 27.06.2015)

²⁹The Global Financial Centres Index 10, Eylül 2011, sf.4-6, <http://www.zyen.com/PDF/GFCI%2010.pdf> (erişim 29.06.2015)

yapma kolaylığı” ile ilgili bir göstergeler değerlendirmesinde, Katar’ın bölgede 3. ve dünya çapında 36. derecesiyle yıllık iş çevreleri sıralamalarında yükseldiği görüldü.

2015 GFC indeksinde 1. olan New York’un reytingi 785, 2.Londra’nın reytingi, 14.Riyad’ın reytingi 698, 20.Doha’nın reytingi 691, 23.Dubai’nin reytingi 688, 26.Abu Dhabi’nin reytingi 685, 44.olan İstanbul’un reytingi ise 643 olmuştur.

II.4.Katar’ın Yurtdışı Yatırımları

Katar’ın dünyadaki yatırımları 2013 yılında 21,5 milyar dolar, 2012 yılında yaklaşık 45 milyar dolar, 2011 yılında 13 milyar dolar ve 2010 yılında 15 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.³⁰

QIA’ nun Avrupa’daki yatırımları ve varlıkları toplamı tahmini 115 milyar dolardır. En fazla Katar yatırımlarının olduğu Avrupa ülkelerinden İngiltere’de, Londra’ya yapılan yatırımlar 45 milyar doları bulurken Fransa/Paris’te 30 milyar doları geçmiştir.³¹

2014 yılının ilk yarısında, 11 ülkede (Almanya, İspanya, Britanya, ABD, Fransa, Fas, İsviçre, Kanada, Ürdün, Rusya, Avustralya) gerçekleştirilen Katar yatırımlarının toplam değeri, 10 milyar doları geçmiştir.

2014 yılına kadar Katar’ın en fazla yatırım yaptığı ABD’de 40 milyar dolarlık, Fransa’da 25 milyar dolarlık, Almanya’da 18 milyar dolarlık yatırımları bulunuyor.

Kasım 2014 yılında, QIA CEO’su Ahmed Al Sayed, Asya’da 2015-2020 yılları içinde 15-20 milyar dolarlık yatırım yapacaklarını, özellikle Çin’in altyapı ve sağlık sektörlerine yatırımlar için ilgili olduğunu belirtti.³²

Katar Yatırım Otoritesi (QIA), Mart 2015 de, Çinli petrol ve gaz üretimi depolama ve dağıtım şirketi Shandong Dongming Petrochemical Group şirketinin yüzde 49 hissesini yaklaşık 5 milyar dolara satın aldı.³³ Mart 2015 de Hong Kong menşeli HK Electric Investments Ltd. yüzde 19,9 hissesini 1,2 milyar dolara satın aldı.³⁴

³⁰ Stasa Salacanian, 11 Kasım 2013, Katar’ın Avrupa’da yatırımları <http://www.bqdoha.com/2013/11/qatar-investing-heavily-in-europe> (erişim 29.06.2015)

³¹ Stasa Salacanian, agm

³² Gulf Business haberi, 15 Kasım 2014, <http://gulfbusiness.com/2014/11/middle-east-wealth-funds-actively-invest-2015/#.VZKfBPntmko>

³³ Bloomberg haberi 30 Mart 2015, <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-03-30/qatar-qatra-jv-to-build-1-000-filling-stations-in-china-ceo> (erişim 21.06.2015)

³⁴ Bloomberg haberi, 09 Haziran 2015, <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-06-09/power-assets-sells-hk-electric-stake-for-hk-7-7-billion-to-qatar> (erişim 21.06.2015)

II.5.Katar ile Türkiye'nin Politik ve Ekonomik İlişkileri

Katar ve Türkiye, bölgedeki siyasi gelişmeler üzerinde yakın işbirliği içinde olmuştur. Suriye, Mısır, Filistin ve Gazze gibi konularda mevcut Türkiye hükümetinin ve Katar'ın politikaları büyük ölçüde örtüşmektedir.

Türkiye'nin Körfez Ülkeleri İşbirliği Konseyi (KİK) ile stratejik diyalogları yürütüyor olması ve Katar'ın NATO İstanbul İnisiyatifi'ne dahil olması, iki ülkenin çok uluslu örgütler çerçevesinde de düzenli işbirliği halinde bulunmalarına yol açmaktadır. Ayrıca KKTC ile doğrudan ilişkiler kurması, Katar'dan Türkiye'ye doğalgaz boru hattı projesi, Katar yatırımcılarının Türkiye'ye yönelmesi önemli gelişmelerdir.³⁵

Türkiye, Katar için bölgede işbirliği yapabileceği birkaç ülkeden biri olarak Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan gibi bölgesel güçlere karşı müttefik konumunu güçlendirmektedir.³⁶

Katar'ın dünyadaki yatırımları 2013 yılında 21,5 milyar dolar, 2012 yılında yaklaşık 45 milyar dolar, 2011 yılında 13 milyar dolar ve 2010 yılında 15 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.³⁷

Katar'da Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) toplamı 2013 yılında 30 milyar dolar'a ulaşmıştır. Dünya Bankası tarafından yayınlanan "Business 2015 Doing" DYY sınıflandırmasında 189 ülke arasında Katar 50. sırada yer aldı. 2014 yılındaki sıralamada 45. sırada idi.³⁸

"Business 2015 Doing" kapsamında, Türkiye 2015 yılında DYY sıralamasında 55. sırada olup, 2014 yılında 51. sıradaydı.³⁹

Görüldüğü üzere Katar, DYY sınıflandırmasında Türkiye'den daha önceki sıralarda yer almaktadır.

Katar'da 2000-2014 yılları arası 15 yılın ortalama yabancı yatırımcı giriş oranı yüzde 2,92 olup, Türkiye'de ise yüzde 1,69 dur.

Katar'dan Türkiye'ye, 2008 yılından itibaren doğrudan yatırımlar başlamış, 2010 yılında en yüksek miktar olan 515 milyon dolara çıkmıştır.

³⁵ Türkiye Doha Büyükelçiliği web sitesi <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-katar-siyasi-iliskileri.tr.mfa>, (erişim 11.7.2014)

³⁶ Minarlı, Agm sf.3

³⁷ Stasa Salacanın, 11 Kasım 2013, Katar'ın Avrupa'da yatırımları <http://www.bqdoha.com/2013/11/qatar-investing-heavily-in-europe> (erişim 29.06.2015)

³⁸ Dünya Bankası, "Business 2015 Doing" Katar verileri, <http://www.doingbusiness.org/data/exploreconomies/qatar/> (erişim 11.06.2015)

³⁹ Dünya Bankası, "Business 2015" Türkiye verileri Doing" <http://www.doingbusiness.org/data/exploreconomies/turkey/> (erişim 17.06.2015)

2000-2014 yıllarında **Katar'dan Türkiye'ye gelen doğrudan yatırımların** toplamı 2,323 milyar dolar olmuştur.

Katar'ın Türkiye'deki en büyük yatırımı; 2013 yılında Anadolu Endüstri Holding ve iştiraklerinin sahibi olduğu ABank (Alternatif Bank)'ın yüzde 75'lik hissesini Commercial Bank of Qatar'a (CBQ)'a 465 Milyon dolara satmaları ile gerçekleşmiştir. 2014 yılı itibariyle, 47 Katar şirketi Türkiye'de faaliyet gösteriyor. 35 Türk müteahhitlik ve inşaat firması Katar'da 13,5 milyar doları aşan projelerde yer aldı.

Türkiye ve Katar'ın toplam dış ticaret hacmi 570 milyar dolardır. Ama ikili dış ticaretimiz sadece 1,2 milyar dolardır. Yani dış ticaretimizin binde 2'sini birbirimizle yapıyoruz. Bu rakamlar potansiyelimizin ne kadar büyük olduğunu, fiili ticaretimizin ne kadar küçük oranlarda olduğunu gösteriyor.⁴⁰

Turizm açısından incelediğimizde; 2011 yılında Katar'dan 7.600 kişi, 2012 yılında 14.000 kişi, 2013 yılında 20,000 kişi Türkiye'yi ziyaret etti.

Gayrimenkul yatırımlarında Türkiye'yi tercih eden Katar yatırımcılar Türkiye'de 298.781 m²'lik gayrimenkul satın almıştır. Basit bir hesaplamayla ortalama gayrimenkulün satın alım fiyatı 2000 dolar/m² ile toplamda 600 milyon dolarlık bir yatırım söz konusudur.⁴¹

Katar Enerji Bakanı Muhammed el Şada, Türkiye'de LNG tesisi inşa edilmesi için fizibilite çalışmalarının sürdüğünü ifade etti.⁴²Türkiye, Katar'dan yıllık 2 milyar metreküp gaz almak istemektedir.⁴³

III. ARAŞTIRMA

III.1.Katar-Türkiye İlişkileri Üzerine Anket Uygulaması

01 Nisan-30 Haziran 2015 tarihleri arasında Katar ve Türkiye'de gerçekleştirilen **“Türkiye - Katar İlişkileri ve Sermaye Hareketleri ” anketi sonuçları**⁴⁴ aşağıdaki gibidir.

⁴⁰ Ekonomi Bakanlığı ve TOBB -TİM organizasyonunda 19-20 Nisan 2014 tarihlerinde düzenlenen Türkiye-Katar İş Forumu notları [http://www.tobb.org.tr/Sayfalar/Detay.php?rid=5825&Ist=Haberler\(erişim 21.06.2015\)](http://www.tobb.org.tr/Sayfalar/Detay.php?rid=5825&Ist=Haberler(erişim 21.06.2015))

⁴¹Periskop Gayri Menkul Değerleme Dergisi, Nisan-Mayıs-Haziran - 2015 Sayı: 26 [http://www.evagyd.com/Images/Uploads/Files/0807150505_periskopsayi26.pdf\(erişim 01.07.2015\)](http://www.evagyd.com/Images/Uploads/Files/0807150505_periskopsayi26.pdf(erişim 01.07.2015))

⁴² Enerji Bülteni,2015, [http://www.eud.org.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF7A2395174CFB32E19BCFDA0A07D3F364\(erişim 15.07.2015\)](http://www.eud.org.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF7A2395174CFB32E19BCFDA0A07D3F364(erişim 15.07.2015))

⁴³ ALMADA Dergisi, Ocak 2014, sayı:67 , Ocak 204 Türkiye-KİK ülkeleri ekonomik analizi , sf.18-19 [file:///C:/Users/AMD/Downloads/A1%20Mada%20Magazine-page%2018.pdf\(erişim 15.07.2015\)](file:///C:/Users/AMD/Downloads/A1%20Mada%20Magazine-page%2018.pdf(erişim 15.07.2015))

1. Katar ile Türkiye'nin Siyasi İlişkileri, Askeri-Savunma Sanayi İlişkileri, Ticari İlişkileri, Yatırımlar, Petro-kimya ve Enerji işbirlikleri, Teknoloji Alanında, Endüstriyel Yatırımları , Mali ve Finansal ilişkileri , Kültür ve Eğitim Alanında, Medya Alanında işbirlikleri için çoğunlukla “daha iyi olabilir” denildi⁴⁵
2. Türkiye'nin Suriye politikaları, Mısır politikaları, İsrail-Filistin politikaları, Irak politikaları, İran politikaları ve uygulamaları “iyi” değerlendirildi.
3. Türkiye ile Katar arasında Siyasi ve Ekonomik İlişkilerin daha iyi geliştirilmesi için;
 - a. Bölgesel Ortadoğu Politikalarında Ortak Hareket etme politikaları “daha iyi olabilir”.
 - b. Finansal yatırımlar ve Emlak Projeleri alanında ilişkiler devam ettirilmeli,
 - c. Tarım ve gıda alanında, Petro-kimyasal ve Sanayi alanlarında, Turizm yatırımlarında ortak projeler ve yatırımlar öncelikle geliştirilmeli şeklinde değerlendirildi.
4. Türkiye, Katar'da(öncelik sıralamasına göre) aşağıdaki alanlarda ve sektörlerde daha etkili hale gelebilir. Gıda, Sağlık Hizmetleri, Kültürel, Müzik- Eğlence-Sanat, Teknoloji, Emlak-İnşaat, Turizm, Otelcilik, Altyapı, Sanayi, Hizmet Sektörü, Eğitim, Tekstil / Konfeksiyon
5. Katar, Türkiye'de (öncelik sıralamasına göre) aşağıdaki alanlarda ve sektörlerde daha etkili hale gelebilir. Finans, Emlak Projeleri, Petro-kimya ve Sanayi Yatırımları, Tarım- Hayvancılık ve Gıda Yatırım ve Projeleri
6. Türkiye'de Katar kaynaklı yatırımlarının yetersiz olmasının (öncelik sıralamasına göre) en büyük sebepleri aşağıdaki gibidir.
 - a. Türkiye'deki potansiyeller yeterince bilinmiyor
 - b. Türkiye'de yatırımcıları korumak için yasal düzenlemelerin yetersizliği
 - c. Türkiye'nin ekonomik yatırım rasyoları cazetmiyor

⁴⁴ 01 Nisan-30 Haziran 2015 tarihleri arasında Katar ve Türkiye'de gerçekleştirilen “Türkiye - Katar İlişkileri ve Sermaye Hareketleri ” anketi, Katar ve Türkiye'de 4 hedef kitleye yönelik profesyonel kuruluş tarafından hazırlanmış, telefon-mail destekli ve birebir görüşerek yönlendirmelerle online yöntemle uygulanmıştır.

1.Hedef Kitle; Katar'daki ekonomik ve idari kuruluşlara, Bakanlıklar, Medya ve Üniversitelere yönelik (Politik-Ekonomik Makro Analiz) kapsamlı olarak İngilizce uygulanmıştır.

2.Hedef Kitle; Katar'daki finansal kuruluşlara, yatırımcı şirketlere yönelik (Finansal Analiz) kapsamlı olarak İngilizce uygulanmıştır.

3.Hedef Kitle; Katar'da yaşayan Türk Bankacı, Şirket Yöneticisi, Müteahhit, Mühendis, Akademisyen, Doktor, İşadamı, İş kadını ve Türk esnaflara yönelik Türkçe uygulanmıştır.

4.Hedef Kitle; Türkiye'de ilgili Bakanlıklar, BB Tanıtım Ajansı, DEİK, TİM, İTO, İSO,YASED,TESEV vb kuruluşlara yönelik Türkçe uygulanmıştır

⁴⁵ Anket cevapları; iyi, çok iyi, daha iyi olabilir, kötü şeklinde şiklanmıştır.

- d. Türkiye'de yatırım teşviklerin yetersizliği
 - e. Türkiye'de kamu ve özel projelerin -uluslararası standartlarda- tanıtım ve raporlamaların olmaması,
 - f. Türkiye'de özelleşme-ihale-halka arz kapsamındaki yatırımların ve projelerin İslami Finansman kriterlerine göre hazırlanmadığı
7. Katar ve Körfez Ülkelerinden Türkiye'ye daha fazla doğrudan yatırım için (öncelik sıralamasına göre) yapılan öneriler aşağıdaki gibidir.
- a. Ülkeler birbirlerini daha iyi tanıması gerekir
 - b. Türkiye'de planlanan ve teklif edilen yatırımlar için daha cazip teşvikler uygulamalıdır.
 - c. Yabancı yatırımcılar için yatırım güvence olmalı
 - d. Yatırımcılar için uluslararası hukuk kriterleri uygulanmalı
 - e. Özel Şirketlere ait projeler ve yatırım ortaklıkları da geliştirilmelidir
 - f. Birlikte üçüncü ülkelerde ortak yatırım projeleri geliştirilmeli.
 - g. İslami Finans uygulamaları geliştirilmeli
 - h. Bölgesel ve yerel politikalar yatırım ve ticarete yansıtılmamalı
8. Katar ve Körfez Ülkelerinden Türkiye'ye sermaye transferi ve finansal yatırımlar için (öncelik sıralamasına göre) yapılan öneriler aşağıdaki gibidir.
- a. Türkiye'de İslami Bankacılık ve İslami Sermaye Piyasası geliştirilmeli
 - b. Türkiye Borsası Körfez Borsalarına entegre edilmeli
 - c. İslami Finans enstrümanları çeşitlendirilmeli
 - d. İslami Sigortacılık geliştirilmeli
 - e. Uygulanan sukuk türleri ve yapıları, Körfez bölgesindeki uygulamalarla uyumlu olmalıdır.
9. Ankete katılan Katar yatırımcıları ve finansal kuruluşlar Türkiye'de; 2010-2014 arasında %33 oranında finansal, %66,7 oranlarda diğer sektörel alanlarda yatırım yapmışlar.

2015-2018 yılları için %33 Gayrimenkul projelerine, %66,7 diğer sektörel alanlarda yatırım planlıyorlar.

10. Katar'da yaşayan Türkler, Katar'da (öncelik sıralamasına göre) aşağıdaki sektör ve iş alanlarının cazip olduğunu belirttiler

İnşaat Malzemeleri, Müteahhitlik Altyapı, Gıda Toptan, Restoran, Sağlık Hizmetleri, Özel Eğitim, Turizm, Otelcilik, Hizmet Sektörü, Konut, Hizmet Sektörü, Hazır Giyim, Tekstil ve Konfeksiyon, Marketçilik, Teknoloji, Sanayi, Dayanıklı Tüketim Eşyaları, Lojistik, Mağazacılık, Kültürel / Sanat, Müzik / Eğlence

Anket uygulamaları dışında, Katar'da yaptığımız gözlemler, birebir görüşmelerimiz ve tespitlerimiz aşağıdaki gibidir.

1. Katar'daki bankalarda ve kamu-özel şirketlerinde başta İngilizler olmak üzere Avrupa'dan, Avustralya, Kanada, Hindistan ve Pakistan menşeli yöneticiler ve profesyoneller görev yapıyor. Türk profesyonelleri çok azdır.
2. Katar'daki finans kuruluşları ve Katar Finans Merkezi, Londra ve ABD sermaye piyasalarına ve borsalarına endeksli ve hukuki kurallara endeksli çalışmaktadır.
3. Bölgeyi iyi tanıyan uzmanlar sadece dini ve tarihi ilişkileri kullanarak Katar sermayesini çekmenin mümkün olmadığını vurguluyor. Katar Türkiye'de düşünülenin aksine finans ve ekonomi alanında pozitivist bir bakış açısına sahipler.
4. Yatırım konusunda İslami referanslara göre çalışan büyük kesim kadar, konvansiyonel ve seküler çalışan kurumlarda mevcuttur. Bu nedenle Katar'daki İslami-faizsiz bankacılık alanında faaliyet gösteren bankaların yanında en az bunlar kadar konvansiyonel bankalar da faaliyet gösteriyor. İlişkileri bu konsepte göre planlamak gerekiyor.
5. Türkiye'nin kredi notunun uzun süredir uluslararası derecelendirme kuruluşlarınca yatırım yapılabilir dereceye yükseltmemesi de Katar'daki yatırımcıları için en önemli sorun oluşturmuştur.
6. Katar'daki devlet yatırım fonlarının, dış ülkelerde gerçekleştirdiği yatırımlarda uzun vadeli yatırım planlarının ve stratejik hedeflerinin olmadığına dair eleştiriler mevcut. İngiltere, Fransa başta olmak üzere son yıllarda Çin'e yatırımlarını yönlendirmekte olduğu gözlemlenmektedir.
7. Türk yatırımcısı ve müteşebbisleri, sermaye piyasaları ve karar vericileri, Katar ve diğer Körfez bölgesini ve potansiyellerini, yöntemlerini, çalışma şekillerini tam olarak algılayamamıştır. Türkiye'de Ortadoğu ve Körfez ülkeleri denince akıllarda hâlâ onlarca yıl öncesinin çöl kültürü, siyasi, askeri kaoslar, savaşlar, iç çatışmalar, karmaşıklıklar vb. gibi olumsuz algılar var. Oysa bölgeyi yakından takip edenlerin tespitlerine göre, Dünya'daki bir çok ülke Katar ile işbirliği yapmak, ülkesine çekmek için adeta yarışmaktadır. "İnsan Katar'da yaşayınca dünyadaki her ülke Katar'ın peşindeymiş gibi görünüyor" ⁴⁶

III.2.İlgili Diğer Anket Analizleri

1. TESEV tarafından yapılan "**Ortadoğu'da Türkiye Algısı -2013**" anket sonuçlarını incelediğimizde konumuzla ilgili aşağıdaki sonuçları görmekteyiz. ⁴⁷

⁴⁶ Şirketlere marka stratejisi hazırlayan Brand Union'ın Genel Müdürü Iain Webster tesbiti,http://www.bbc.co.uk/turkce/ekonomi/2013/03/130322_katar_feature(erişim 17.07.2015)

⁴⁷Akgün Mensur, Gündoğar Sabiha Senyücel, TESEV Dış Politika Programı, Ortadoğu'da Türkiye Algısı
2013,<http://www.tesev.org.tr/assets/publications/file/03122013120651.pdf>(erişim 19.08.2015)

- a. Türkiye'nin Ortadoğu'daki rolü ile ilgili olarak katılımcıların %60'ı Türkiye'nin Ortadoğu'da daha büyük bir rol oynamasını desteklerken, %64'ü her geçen gün daha etkili olduğunu belirtiyor. Mısır ve Suriye haricinde tüm ülkelerde Türkiye'nin daha fazla rol oynamasına %60'ın üzerinde destek var.
 - b. Bölge genelinde %67 ile en sevilen ülke Birleşik Arap Emirlikleri olup, Suudi Arabistan %60 ile ikinci, Türkiye %59 ile üçüncü sıradadır. 2011-12 yıllarında Türkiye ilk sırada yer almıştı.
2. Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)'nin **2008 yılında, Körfez bölgesi ile en az 5 yıldır ticari faaliyette bulunan üyeleri arasında yaptığı ankette** konumuzla ilgili aşağıdaki sonuçları görebiliriz.⁴⁸
- a. Körfez ülkeleriyle ticaretin gelişmemesi konusunda en büyük engel Türkiye'nin bölgede yeterince tanınmamasıdır. Burada ilk adımın 'tanıtım' olduğu ortak görüşü hâkimdir. Bu değerlendirme Katar içinde geçerlidir.
 - b. Türk yatırımcısı, müteşebbisleri, sermaye piyasaları ve karar vericilerin Katar ve diğer Körfez bölgesini ve potansiyellerini, yöntemlerini, çalışma şekillerini tam olarak algılayamamıştır.
 - c. Körfez yatırımcılarının Türkiye'deki fırsatları diğer ülkelere göre daha az kârlı görmektedir. Bunun sebebi olarak da Türkiye'deki yatırım teşviklerinin düşük seviyede olması, Türk hukuk sisteminin etkin ve verimli çalıştığına dair şüpheler gösteriliyor.

III.3. Ülke Ekonomilerinin Kıyaslamaları (Benchmarking)

Genellikle, yatırımın hangi ülkeye yapılacağına ilişkin karar verme sürecinde, yatırımcılar farklı ihtiyaçlarına göre hesap yapmaktadırlar. Bu hesaplamalar, yatırımcının değerlendirme kriterlerinin ne olacağına ilişkin bir zemin oluşturmaktadır. Yatırımcılar, ülkelerin yaptıkları Kıyaslama (Benchmarking) çalışmalarından yararlanarak yatırım yapacakları ülkeleri kıyaslayabilmektedirler.

Körfez ülkelerinin, Katar'ın en fazla yatırım yaptığı, Londra Borsalarında en fazla İslami finansal ürünlerin yer aldığı ve işlem gördüğü ülke İngiltere olduğu için Türkiye ile ve ilgili kalemlerde Katar ile Karşılaştırma yapacağız.

⁴⁸Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)'nin 2008 yılında, Körfez bölgesi ile en az 5 yıldır ticari faaliyette bulunan üyeleri arasında yaptığı aşağıdaki anket sonuçları bu bilgiyi doğrulamaktadır.

İngiltere ile Türkiye'nin ile Karşılaştırmalı 2010-2014 yıllarındaki ekonomik değerleri⁴⁹

	2014 Değeri
GSYH(dolar)-TR	800 milyar
İNGİLTERE	2.950 milyon (IMF,2014)
KATAR	212
Kişi Başına GSYH(dolar)-TR	10.404
İNGİLTERE	45.729 (IMF,2014)
KATAR	99,368
Ekonomik Büyüme-TR	
İNGİLTERE	3 % (IMF,2014)
KATAR	6.2.
İhracat Tutarı	158 milyar
İNGİLTERE	506,1
KATAR	132
İthalat Tutarı	242 milyar
İNGİLTERE	682,5
KATAR	31.1.
Doğrudan Yabancı Yatırım	12,5 milyar
İNGİLTERE	72,2 milyar
Çıkan doğrudan yabancı sermaye yatırımı	

⁴⁹ TC Başbakanlık Tanıtım Ajansı web sitesi, <http://www.invest.gov.tr/tr-TR/turkey/factsandfigures/Pages/TRSnapshot.aspx#PageTop> (erişim 18.09.2015)

(milyar dolar)	
İNGİLTERE	59,6
KATAR	115
Kamu Borç Stoku-	33,1
İNGİLTERE	87,9
CARİ DENGE /GSYİH (%)	-5
İNGİLTERE	-4,5
Bütçe dengesi	-1,7
İNGİLTERE	-5,1
GSYİH ve Dünya Sıralaması(Milyon Dolar)	17.(827.378)
İNGİLTERE	6.(2.533.429)
KBDMG ve Dünya Sıralaması (Dolar)	76. (11.042)
İNGİLTERE	30.(39.969)
KATAR	3.(92.228)
İNSANİ GELİŞME	14.
İNGİLTERE	69.
ULUSAL PARA (Yıllık Ortalama)	1.79.
İNGİLTERE	0.64
BORSA ENDEKSİ-TR/ISE	84,102.
İNGİLTERE/FTSE 100	6,633.
BORSA GETİRİSİ	24
İNGİLTERE/FTSE 100	-1,7.
KÜRESEL REKABET	44.
İNGİLTERE	10.

İngiltere, AB içinde Almanya ve Fransa'dan sonra üçüncü ve dünyada yedinci en büyük ekonomidir. 2010 yılında ülke ekonomisi % 1,3 oranında büyüyerek resesyondan çıkmıştır. 2014 yılında % 3 oranında büyüyen ekonominin 2015 yılı için büyüme oranı tahmini % 2,5'tir. 2014 yılı itibarıyla ülkenin GSYİH'sı 2.950 milyar dolardır.

İngiltere ekonomisinde GSYİH'nin yaklaşık üçte ikilik kısmı özel tüketim kaynaklıdır. 2014 yılı itibarıyla hizmet sektörü ülke GSYİH'sinin %78,9'unu oluşturmaktadır. Londra'nın dünya finans sektöründeki geleneksel önemine de bağlı olarak finans sektörü GSYİH'nin yaklaşık % 10'luk, vergi gelirlerinin ise % 11'lik kısmını oluşturmaktadır.

Ülkenin kronik dış ticaret açığı sorunu son yıllarda iyice kötüleşmiş, 1997 yılında 11,9 milyar Sterlin (19,5 milyar dolar) düzeyinde gerçekleşen dış ticaret açığı 2014 yılı itibarıyla 176,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

İngiltere UNCTAD 2015 Dünya Yatırım Raporu'na göre 2014 yılı itibarıyla ülkedeki yabancı yatırımlar stoğu açısından dünyada ikinci, Avrupa'da ise birinci sırada yer almaktadır.

İngiltere yabancı yatırımcılar açısından en liberal ortamlardan birine sahiptir. Sermaye kontrolleri 1979 yılında, diğer AB ülkelerinden en az 10 yıl önce, ortadan kaldırılmıştır.

Hükümetler 80'lerden beri yabancı yatırımları ülkeye çekmeye çalışmaktadır. Sermaye piyasalarının yapısı yabancı yatırımcıların yerel firmaları devralmalarına uygun şekilde oluşturulmuştur. Hükümetlerde bu tip devralmalarda herhangi bir kısıtlamada bulunmamaktadır.

İngiltere'nin yabancı sermayeye politik yaklaşımını "ekonomik faaliyetin milliyetinden çok yeri önemlidir" şeklinde özetleyebiliriz. İngiltere'de yabancı sermaye önündeki engelleri iki alan belirlemektedir. Bunlardan biri rekabet politikası diğeri ise milli güvenlidir.

İngiltere'de tarifeler, gümrük denetimi, sağlık kontrolleri, miktar ve değer kontrolleri, lisans-standart ve etiket uygulamaları vb. konular bakımından AB ülkelerindeki uygulamadan farklı ve özel olarak dikkati çeken, ithal edilen ürünlerin pazara girişine engel oluşturan bir uygulama bulunmamaktadır.⁵⁰

Bu karşılaştırmadan görüldüğü üzere İngiltere'de Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) 72,2 milyar dolar olup ülkedeki yabancı yatırım stoğu ise 1,662 milyar dolardır. Katar'da DYY toplamı 30 milyar dolara ulaşmıştır. DYY sınıflandırmasında 189

⁵⁰ TC Ekonomi Bakanlığı Ülke raporu
https://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/%C4%B0ngiltere/html-viewer-ulkeler?contentId=UCM%23dDocName%3AEK-160176&contentTitle=D%C4%B1%C5%9F%20Ticaret&_afzLoop=383291061082467&_afzWindowMode=0&_afzWindowId=4yslh40at_193#!%40%40%3F_afzWindowId%3D4yslh40at_193%26_afzLoop%3D383291061082467%26contentId%3DUCM%2523dDocName%253AEK-160176%26contentTitle%3DD%25C4%25B1%25C5%259F%20Ticaret%26_afzWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D4yslh40at_279 (erişim 12.11.2015)

ülke arasından 50. sırada yer alan Katar,⁵¹ 55. sırada olan Türkiye'den daha önceki sıralarda yer almaktadır.⁵²

İngiliz firmalarının diğer ülkelerde gerçekleştirdiği yatırım tutarı ise 2014 yılı için 59,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir

Katar'da 2000-2014 yılları arası 15 yılın ortalama yabancı yatırımcı giriş oranı yüzde 2,92 olup, Türkiye'de ise yüzde 1,69 dur.

Katar'dan Türkiye'ye, 2008 yılından itibaren doğrudan yatırımlar başlamış, 2010 yılında en yüksek miktar olan 515 milyon dolara çıkmıştır.

2000-2014 yıllarında **Katar'dan Türkiye'ye gelen doğrudan yatırımların** toplamı 2,323 milyar dolar olmuştur.

III.4. Katar-Türkiye İlişkilerinin SWOT Analizi

Belirlen akademik, bilimsel verilerle, alınan anket sonuçlarını birlikte değerlendirerek SWOT kapsamında ülkelerin güçlü yanları ve avantajları, öne çıkan fırsatlar, mevcut sorunlar, dış tehditler ve faktörleri analiz edeceğiz.

III.4.1. Türkiye'nin Güçlü Yanları

1. 75 milyona yaklaşan Büyük İç Pazar
2. Nüfusunun yüzde 50'e yakın Genç Nüfus ve Kalifiye İşgücü
3. Stratejik ve Coğrafi Konum
4. Ekonomik İstikrar, Gelişen Büyüme Oranı ve Potansiyeli
5. AB'ye tam üyelik Süreci
6. Cazip devlet teşvikleri
7. Sanayi ve Teknoloji Alt yapısı

III.4.2. Türkiye'nin Zayıf Yanları

1. Geçmiş dönemlerdeki Ekonomik İstikrarsızlık
2. Hukuk Sistemindeki Aksaklıklar
3. İşçilik Maliyetlerinin Yüksek Olması
4. Yüksek Vergi Yüktü
5. Bürokratik Engeller
6. Sektörel Lisanslar ve İşletme Ruhsatları
7. Güvenlik Riskleri

⁵¹Dünya Bankası , “Business 2015 Doing” Katar verileri, <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/qatar/>(erişim 11.06.2015)

⁵²Dünya Bankası , “Business 2015”Türkiye verileri Doing”<http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/turkey/>(erişim 17.06.2015)

III.4.3.Türkiye’de Fırsatlar

1. Türkiye'nin genç ve dinamik işgücü ve tüketici potansiyeli
2. AB sürecinde reformlar
3. Özelleştirmeler ve PPP (kamu-özel işbirliği) projeleri
4. Enerji Açığı ve Yatırımları
5. Düşük faiz oranları
6. Deniz, kara ve demir yolu taşımacılığı ve Lojistik potansiyeli
7. Turizm potansiyeli
8. İslami Finansal alanındaki yasal düzenlemeler ve iyileştirmeler

III.4.4.Bölgesel Fırsatlar, Pozisyonlar

1. Bölgesel Krizlere Ortak Tavır Geliştirme
2. Dış İlişkilerde Katalizör-Arbulucu Rolü Geliştirme
3. NATO-AB ve ABD ile yakın işbirlikleri

III.4.5.Bölgesel Tehditler

1. Uluslararası Alanda Farklı Dönüşümler: Suriye ve Irak eksenli DAES problemi dolayısıyla ABD, Rusya, İsrail ve Avrupa ülkeleri bu bölgeye ve operasyonlara müdahil olmuş durumdadır.
2. Küresel ve Bölgesel Güçlerin Baskısı: ABD, Rusya, başta İngiltere ve Fransa olmak üzere Avrupa ülkeleri, Türkiye'nin Körfez ülkelerinde ve Orta Doğu'da böylesi bir rol genişlemesinden rahatsız olacakları söylenebilir.
3. Radikal Politikalara Kayma: Suriye'nin iç savaşla beraber Rusya ve İran'la radikal söylemlere kaymasını beraberinde getirmiştir. Rusya en ağır silahlarla Suriye'de konumlanmıştır.

III.4.6.Türkiye için Risk-Tehlike Öngörülleri

1. Coğrafi Konum: Türkiye politik olarak oldukça karışık bir coğrafyada bulunmaktadır. Özellikle Irak petroleri endeksli ve Suriye'de yaşanan politik olaylar, Türkiye ekonomisini ve güvenliğini olumsuz etkilemektedir.
2. Politik Risk: Türkiye coğrafyasından ve ülke içindeki bazı dinamiklerden kaynaklanan bir politik riskin/korkunun hala söz konusu olduğu ve bunun kısmen de olsa yabancı yatırımcılarda tedirginliğe yol açtığı ileri sürülebilir.
3. Dış Piyasalara Bağımlılık: Türkiye'de başta enerji hammaddesi olmak üzere ithal girdi kullanım oranı çok yüksektir.
4. Ekonominin Kırılgan Yapısı: Çeşitli sebeplerle büyük miktarlarda kısa vadeli sermaye akımları/portföy yatırımları (sıcak para) Türkiye'ye girmiştir. Olumsuz gelişmeler olması durumunda bu sermayenin Türkiye'yi

- hızla terk edeceği ve bunun da makroekonomik istikrarı zedeleyeceği beklenebilir. Ekonominin kırılganlığını artıran diğer iki unsurun da artan dış ticaret ve cari işlemler açığı olduğu söylenebilir.
5. Değerli Türk Lirası ve Dış Ticaret Açığı: 2014 yılından itibaren Türk Lirası diğer ülke para birimlerine karşı aşırı değerlenmiştir. Bu aşırı değerlenme, yerli ihracatçıları olumsuz etkilemekle, aynı zamanda dış ticaret açığına ve cari açığa neden olmaktadır.
 6. AB Üyeliğinin Önündeki Engeller: Türkiye, 2013 yılına kadar gerçekleştirdiği reformların, 2013 yılından sonra durağanlaşmış olmasından dolayı Türkiye'nin tam üyeliğine karşı çıkan AB üye ülkeleri sayısında bir artış söz konusudur.

III.5. Katar'ın Analizi

III.5.1.Katar'ın Türkiye için Güçlü Yönleri

1. Tarihi, Kültürel Yakınlık
2. Aktif Diplomasi ve Liderler arası pozitif ilişkiler
3. Petrol-gaz potansiyeli
4. Finansal potansiyeli
5. Ekonomik İşbirliği Olanakları
6. İkili İlişkilerin Çok Boyutlu Hale Gelmesi

III.5.2Katar'da Fırsatlar

1. Katar'daki altyapı-üstyapı projeleri; 2022 Dünya Futbol Kupası'na ev sahipliği yapacak olan Katar'ın yapacağı altyapı projelerine, 150 milyar dolar harcayacak olması
2. Katar hükümetinin çıkarttığı yatırımcılara kolaylıklar sağlayan teşvikler
3. Katar'ın zengin petrol ve doğalgaz potansiyelinde avantajlı yararlanma imkanı
4. Katar'ın petrol-gaz endeksli finansal ve yatırım potansiyelini transfer etme
5. Orta ölçekli Türk sanayici ve girişimcileri içinde bir cazibe merkezi olması
6. Katar yatırımcılarının Türkiye'de yatırımları diğer Körfez Ülkelerini pozitif etkilemesi

III.5.3.Katar-Türkiye İlişkilerinde Olası Tehditler

1. Son dönemlerde Arap Baharı kapsamında ve Mısır-Irak-Suriye-İsrail-Filistin ilişkilerinde komşu ülkelerde yaşanan gelişmelere karşı bölge ülkesi olarak yapılacak yaklaşımların doğuracağı tepkiler Türkiye'yi zora sokabilir.
2. Bölgemizdeki Suriye-Irak'taki politik ve askeri sorunlarla ilgili, bölgedeki terörist gruplara karşın ABD, Avrupa ülkelerinin, NATO'nun tavrı ve

- alacağı askeri-politik kararlar ve uygulamalar Katar'ın ve Türkiye'nin ilişkilerini etkilemektedir.
3. Katar ve Körfez kaynaklı yabancı sermayenin yatırımlarını sadece menkul kıymetler piyasalarında değerlendirmesi ve bunun ülke topraklarında reel yatırımlara dönüştürülmemesi ileride gerek içte gerek dışta meydana gelebilecek bir ekonomik dalgalanma, borsada işlem gören bu yabancılara ait paranın borsadan çekilme riski nedeniyle ülke ekonomisine tehdit oluşturmaktadır.
 4. 2010 lu yıllardan itibaren Katar'ın en büyük ticari ortağı Japonya, Hindistan ve G. Kore olmuştur. Avrupa, Rusya doğal gazına alternatif gözüyle baktığı Katar doğal gazına sahip olabilmek için projeler üretiyor. Dolayısıyla bu büyük müşterileri yanında Türkiye'nin daha ucuz gaz almak istemesine Katar olumlu cevap verememiştir.
 5. Körfez ülkelerinde ve Ortadoğu bölgesinde politik olarak etkin olan İran'ın Türkiye ile Katar arasında işbirliğini engelleyici politikaları gözlemlenmektedir.
 6. Katar'da etkin olan başta İngiltere olmak üzere AB ülkelerinin ve ABD'nin bu ülkelerdeki askeri-enerji-finansal menfaatleri gereği Türkiye ile Körfez ülkeleri arasında işbirliğini engelleyici politikaları
 7. IMF'nin Ortadoğu'ya yönelik yayımladığı raporda 2015 yıl için petrol üretiminin sabit kalmaya devam etmesi durumunda bölgedeki ekonomik büyümenin gerileceğini belirtmesi,

SONUÇ

Katar sermayesinin dünyadaki ve Türkiye'deki yatırımlarını karşılaştırdığımızda Türkiye'nin Katar sermayesinden yeterince pay alamadığını gözlemlemekteyiz. Siyasetteki iyi ilişkilerimiz ekonomiye yansımamıştır.

Türkiye'nin ekonomik büyüme, kalkınma, gelişme hedeflerinin planlanan dönemler içerisinde gerçekleştirilmesi, cari açıklarının kapatılması, kırılgan küresel piyasa şartlarında ihtiyaç duyulan uzun vadeli finansman temini ve yatırımların Türkiye'ye çekilmesi için Katar en uygun potansiyele sahip ülkelerdendir.

Türkiye'nin Katar sermayesinden yeterince pay alabilmesi ve işbirliklerinin geliştirilmesi için çözüme yönelik makro politikalar ve strateji önerilerimiz aşağıdaki gibidir.

1. Türk bankaları ve Katılım bankaları Katar bankalarından cazip şartlarda uzun vadeli yatırım ve proje finansmanı, kamu finansmanı ve murabaha sendikasyon kredileri olarak reel sektöre ve yatırımcılara uzun vadeli finansman sağlayabilir.
2. Türkiye'deki enerji, karayolu, otoyollar, köprüler, liman ve havaalanı ve diğer alanlarda uygulanmaya başlanan kamu-özel sektör işbirliği (PPP) projelerine ve kentsel dönüşüm projelerine, Katar Yatırım Otoritesi-Qatar

Invest Authority(QIA) ve iştiraklerinin sahip olduğu fonlarla yatırım-proje-finans ortaklıkları, yap-işlet-devret modelleri veya Sukuk tahvil ihraç yöntemleriyle finans sağlanabilir.

3. Türkiye'deki özel teşebbüsler, sanayiciler, yatırımcılar, gayrimenkul üreticileri Katar yatırımcılarıyla eşleştirilerek, konsorsiyumlar kurularak, yatırımlara prefinansman veya re-finasman sağlanabilir.
4. Sukuk'a olan global talebin yüksekliği ve ticarete dayalı finansman sağlayan İslami finansman sisteminin kredibilitésinin daha yüksek olması nedeniyle Katar'lı yatırımcılar sukuk yöntemlerine itibar etmektedir.

Türkiye'de Kiralama Endeksli Sukuk(Sukuk-u İcara) ile başlatılan bu açılımın Katar ve diğer Körfez ülkelerinde uygulanan diğer sukuk yöntemlerinin de yürürlüğe konulması çok yararlı olacaktır.

5. Yerel ve özel teşebbüse ait yatırım ve projeler için Katar'da popüler bir sermaye transfer etme ve ortaklık yöntemi olan Girişim Sermayesi (Private Equity) ile Türkiye'de cazip projelere ve şirketlere Katar'lı yatırımcılar yönlendirilebilir. Finansal sıkıntı nedeniyle faaliyetleri, büyümesi etkilenen veya finansman kaynaklarına ulaşamamaktan dolayı kârlı projelerini gerçekleştiremeyen değerinden düşük işlem gören halka açık şirketlerde ikincil paylar için Türk şirketleri bu finansal ortaklıklar sayesinde açılım yapabilecektir.
6. Katar sermayesini ve yatırımcıları Türkiye'ye çekmenin en köklü çözümü, devletin ilgili bakanlıkları ve kurumları öncülüğünde ilgili Katar kuruluşlarıyla işbirliği protokolleri yapılması ve ortak projeler geliştirmesidir.
7. Türkiye'deki kamu-yerel ve özel projelerin fizibilite ve ihale aşamalarında Katar ve diğer Körfez finans kurumları ve yatırımcıların strateji ve çalışma prensiplerine ve kriterlerine uygun olarak hazırlanmalı ve birlikte geliştirilmeli
8. Köklü ve kapsamlı işbirlikleriyle Türkiye'de olduğu gibi tüm diğer ülkelerde Katar fonlarıyla ortak yatırım ve projeler geliştirilebilir.
9. Katar'da genel olarak İslami kurullarla uyumlu ticaret ve finansal çalışmalar yapılmaktadır. Dolayısıyla finansal kurumlarımız, sermaye piyasaları ve borsalarımız Katar ve Körfez'de yaygın olan İslami finans ve ticari uygulamalarına uyumlu olarak mevzuatlarını ve uygulamaları geliştirmeli.
10. Türkiye'nin 2023 yılında 10 büyük ekonomi arasına girme hedefine giden yolda önemli kilometre taşlarından sayılan İstanbul Finans Merkezi'nin Katar ve Körfez Finans Merkezlerine entegre olarak kurulması, basit ve cazip bir vergi sistemi kurmalı, tanıtım ve imaj oluşturmali. İslami finansal ürün ve hizmetlerin çeşitliliği artırılmalı.
11. Katar'ın da üye olduğu Körfez İş Birliği Konseyi ve üye ülkeleriyle ilişkilerimizi daha üst boyutlara taşıyacak ekonomik ve ticari ilişkilerin daha geliştirilmesi ve hızlı ve somut adımlar atılması, özellikle Körfez İş

- Birliği Konseyi ile Türkiye arasında bir serbest ticaret anlaşmasının yapılması gerekmektedir.
12. Katar yerel petrokimya endüstrisini genişletme amacıyla büyük yatırımlar planlamaktadır. LNG yatırımının Türkiye’de planlanması beraberinde birçok petrokimya yatırımlarını da çekecektir. Katar’dan sadece ucuz gaz alım stratejisinden ziyade Katar’lıları Türkiye’ye çekmek için önemli teşviklerden yararlandırılarak hem doğalgaz hem de petrokimya alanlarında yatırım yapmaya yönlendirilerek Türkiye’nin İran ve Rusya’ya karşı eli güçlenecektir.
 13. Katar petrol-gaz kaynaklarına endeksli petrokimya alanında veya Katar’da enerji ucuz olduğu için gübre ve çimento konusunda Orta Doğu-Asya ve Doğu Afrika ihraç pazarları için Türk yatırımcılar Katar’da veya pazara yakın ülkelerde ortaklaşa fabrika kurabilir.
 14. Katar’dan Türkiye’ye deniz altı boru hattı çekilebilir. Karşılıklı bir swap anlaşması yapılabilir. Katar’daki deniz offshore petrol inşaat işlerine büyük müteahhitlik firmalarımız girebilirler.

Netice olarak; Türkiye ve Katar’ın sahibi oldukları kültürel ve bölgesel yakınlığını, jeo-stratejik, politik, ekonomik ve finansal avantajlarını ve potansiyellerini çok daha iyi değerlendirerek işbirliklerini daha fazla geliştirebileceğini söyleyebiliriz.

Yararlanılan ekonomik modeller ve bilimsel kaynaklardan elde edilen güncel veriler, uygulanan anket sonuçları ve SWOT analizi sonuçları birlikte değerlendirilerek, ülkeler arasındaki problemleri tanımlanmaya, bulguları konstrüktivizm bakış açısı ile ilişkilendirilmeye ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

1-Keşfedicilik

- a. Katar ve diğer Körfez Ülkelerinin finansal potansiyelleri hakkında Türkiye için öneme haiz yeni bilgi ve alanlar incelendi,
- b. Maddi verilere aşinalık sağlandı,
- c. Potansiyellerin genel resmi çizildi,
- d. Yeni araştırmaların konuları belirlendi,
- e. Yeni fikirler, hipotezler geliştirildi,
- f. Yeni veriler ve teknikler geliştirildi,

2-Tanımlayıcılık

- a. “Katar ile Türkiye arasında politik ve ekonomik ilişkilere endeksli olarak sermaye hareketlerinin yönlendirilmesi konusunda“ yeni bir araştırma alanı, ana sorunlar ve çözüme yönelik etraflıca tanımlar oluşturuldu.
- b. Ayrıntılı ve doğru resim oluşturuldu,
- c. Eski verilerin güvenilirliđi test edildi, yeni veriler oluşturuldu,
- d. Yeni bir taksonomi-teşhis ve çözüm politikaları oluşturuldu,

- e. Katar ile Türkiye arasındaki politik ve ekonomik süreci yorumlayarak yatırım ve sermaye hareketlerinin yönlendirilmesi konusunda öngörüler oluşturuldu,
- f. Katar ile Türkiye arasında politik ve ekonomik ilişkilerin arka planını raporlandı.

3-Açıklayıcılık

- a. Katar ile Türkiye arasında yetersiz sermaye hareketleri olmasının “Nedenlerine” ve “Kurama” odaklanıldı,
- b. Ülkeler arasında başarılı sermaye hareketleri oluşturma” Kuramının” varsayımları ve ilkeleri test edildi,
- c. Odaklanılan kuramın açıklaması detaylandırıldı ve zenginleştirildi,
- d. Odaklanılan kurama yeni konular ve başlıklarla genişletildi,
- e. Odaklanılan kuramın açıklarken Katar’ın üyesi olduğu Körfez İşbirliği Konseyi (KİK)ve üyesi ülkelerden de örneklemeler alındı,
- f. Katar ile başarılı sermaye hareketleri oluşturma” Kuramını” oluştururken dünyanın en büyük sermaye kaynaklarına sahip olan diğer beş Körfez ülkeleri ile de bağlantılar kuruldu,
- g. Katar için elde edilecek çözüm önerilerinin diğer beş Körfez ülkeleri için de geçerli olabileceği gerekçeleriyle birlikte belirlendi.

KAYNAKLAR

Ali Oğuz Diriöz, “Katar’ın Çok Yönlü Dış Politikası”, Ortadoğu Analiz, Mart 2009, Cilt:1, Sayı:3

ALMADA Dergisi, Ocak 2014, sayı:67 , Ocak 2014 Türkiye-KİK ülkeleri ekonomik analizi , sf.18-19 file:///C:/Users/AMD/Downloads/A1%20Mada%20Magazine-page%2018.pdf(erişim 15.07.2015)

Muhittin Ataman, Demir Neslihan Gülşah, Körfez Ülkelerinin Ortadoğu Politikası ve Arap Baharına Bakışları, SETA Analiz, Ekim 2012,

Ahmet Kalaycı, “El-Cezire Televizyonu’nun Ortadoğu Üzerindeki Etkileri”, Genç Orsam, 20 Mayıs 2011, www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=1903, (erişim 3 Kasım 2014)

Bloomberg haberi 09 Haziran 2015, <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-06-09/power-assets-sells-hk-electric-stake-for-hk-7-7-billion-to-qatar> (erişim 11 Ağustos 2015)

Bloomberg haberi 30 Mart 2015, <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-03-30/qatar-qatra-jv-to-build-1-000-filling-stations-in-china-ceo>(erişim 17 Ağustos 2015)

BP ve QFC verileri, <http://www.qatar.doingbusinessguide.co.uk/partner-profiles/qfca/>(erişim 11 Ağustos 2015)

Dünya Bankası , “Business 2015 Doing Business ”Katar verileri,
<http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/qatar/>(erişim 11.06.2015)

Dünya Bankası , “Business 2015 Doing Business ”Türkiye verileri
”<http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/turkey/>(erişim 17.06.2015)

Ekonomi Bakanlığı ve TOBB -TİM organizasyonunda 19-20 Nisan 2014 tarihlerinde düzenlenen Türkiye-Katar İş Forumu notları,
<http://www.tobb.org.tr/Sayfalar/Detay.php?rid=5825&lst=Haberler>(erişim 21.06.2015)

Iain Webster, Brand Union analizi,

http://www.bbc.co.uk/turkce/ekonomi/2013/03/130322_katar_feature(erişim 17.07.2015)

İnci Selin Aydın, İGEME Ülke Raporu, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi, 2007

Katar Merkez Bankası verileri, Liabilities As At 2015/5, All Banks – All Branches Inside

Qatar, <http://www.qcb.gov.qa/sitelists/BankMonthlyStatements/Lists/Banks%20Monthly%20Statement/Attachments/131/201505.htm> (erişim 17 Ağustos 2015)

Mark Yeandle ve Michael Mainelli, The Global Financial Centres Index 17 sf.4-8, Z / Yen Group Limited (Z / Yen Grubu ve Katar Finans Merkezi Otoritesi, Mart 2015)
http://www.longfinance.net/images/GFCI17_23March2015.pdf(erişim 17 Ağustos 2015)

Salih Emre Minarlı, Katar’ın Çok Yönlü Dış Politikası ve Yeni Ortadoğu , Akademik Perspektif , Aralık 2013

OPEC 2014 verileri, http://www.opec.org/opec_web/en/about_us/168.htm (erişim 15.05.2015)

OPEC 2013 verileri, www.opec.org/opec_web/en/data_graphs/330.htm, (erişim 11 Ağustos 2015)

Periskop Gayri Menkul Bülteni, Nisan-Mayıs-Haziran - 2015 Sayı: 26
http://www.evagyd.com/Images/Uploads/Files/0807150505_periskopsayi26.pdf(erişim 01.07.2015)

Relations Christopher M. Blanchard, Specialist in MiddleEasternAffairs ,Qatar: Background and U.S. CRS Report, Congressional Research Service 7-5700 , 04

Ağustos 2015, <https://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL31718.pdf>(erişim 05 Ağustos 2015)

Stasa Salacanın, 11 Kasım 2013, Katar'ın Avrupa'da yatırımları, <http://www.bqdoha.com/2013/11/qatar-investing-heavily-in-europe>(erişim 13 Ağustos 2015)

Sümevra Çayan, “Türkiye-Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Kuveyt Ticari İlişkileri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Ortadoğu Coğrafyası Anabilim Dalı, İstanbul, 2012

TC Doha Büyükelçilik bilgisi, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2014/05/turkey-qatar-economic-ties-strengthen.html>(erişim 11.06.2015)

The Global Financial Centres Index 10, Eylül 2011, sf.4-6, <http://www.zyen.com/PDF/GFCI%2010.pdf> (erişim 17 Ağustos 2015)

Türkiye Doha Büyükelçiliği web sitesi <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-katar-siyasi-iliskileri.tr.mfa>, 11.7.2014, (erişim 19 Ağustos 2015)

Zekeriya Kurşun Basra Körfezi'nde Osmanlı-İngiliz Çekişmesi, Katar'da Osmanlılar 1871-1916, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2004

U.S. Energy Information Administration, International Energy Statistics, http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/darp/dv/darp20140213_04_/darp20140213_04_en.pdf(erişim 15.05.2015)

U.S. Central Command –CENTCOM web sitesi <http://www.centcom.mil/en/about-centcom-eninternet>